

Az örök megújuló

SCHRAMMEL IMRE KÖSZÖNTÉSE

Immár több mint hatvan éve ismerem Schrammel Imrét. Ismerni lehet – kiismerni nem.

SCHRAMMEL Imre: Karneváli csoport (részlet)

Imre SCHRAMMEL: Carnival group (detail) | 1999, porcelán, 1380 °C, a teljes méret: 43x34x10 cm (Herendi Porcelánmanufaktúra Zrt., Herend)
Fotó: Áment Gellért

Schrammel munkásságát nézve ma már bátran beszélhetünk életműről. Jól elkülöníthető korszakok követték egymást, amelyek megszületésükkor meglepetést okoztak, azután kiderült – mindig kiderült –, hogy ezek a változások szorosan összefüggő egységet alkotnak, az életmű egymásból következő logikus állomásai.

Amikor 1964-ben Párizsban azt kérdeztem apámtól (Pán Imre, aki mindig a kortárs művészetet tartotta a legfontosabbnak), hogy miként lehetséges, hogy egyes művészek egyszer csak elkezdnek valami egészen mást csinálni, mint ami addig jellemezte őket, ő erre a következőt válaszolta: egy gondolat minden lehetséges változatát ki kell munkálni, és amikor ez megvan, akkor szabad, sőt kell váltani. Nyilván igaza volt, hiszen amikor már valaki elkezd saját magát utánozni, akkor az a szellemi kisugárzás, amely a jó művek sajátja, elfárad, és a dolog érdektelenné válik.

Schrammel váltásai logikusan követték egymást, és ez akkor is így volt, amikor valami külső tényező hatott rá, mint például egy megbízás (Herendi sorozat...), vagy

éppen az az élethelyzet, amely felesége (Tábori Gabriella iparművész) betegsége miatt alakult ki. Egyrészt nem tudott utazni, sem vidéki, sem külföldi műhelyekbe – és mivel otthonában nincs égetési lehetőség –, ezért a kerámiával hosszú időre szakítania kellett. Ebben a helyzetben mit tesz egy állandóan dolgozó, mindig az újat kutató ember? Körülnéz az otthonában, mivel mit lehetne kezdeni. Rajzolni mindig lehet persze, a naplójának gyarapítását pedig amúgy is állandóan folytatja. Ebben a helyzetben kezdett kollázsokat csinálni. Az otthon heverő színes folyóiratok inspirációja volt az alapötlet. Elkezdte kivágni a képeket és azokat átalakítva, újragondolva létrehozta figurális kompozíciósorozatát, amely a divatlapfotó, a szürrealista látványosság és a szigorú emberábrázolás, valamint a nonfigurativitás összefoglalása révén született – némi kis erotikával fűszerezve, amely Schrammel életművében már korábban is, diszkréten megjelent.

Lenyűgöző a megújulási képessége – a munkássága során többször produkált imponáló, alig elképzelhető meglepetéseket. Számomra Herend volt a legnagyobb. Amikor a cégnek porcelánszobrot tervezett. Ennek a sikerében nem bíztam, azt hittem (nem csak én), a feladat – ismerve a cég kínálatát – megoldása lehetetlen. Schrammel bebizonyította, tévedtünk. Varázslatos szobrok születtek, mégis hűek a hagyományhoz.

A lőtt szobrok esete sem volt könnyen érthető. Mi köze van ennek a művészethez.

Én mindig is hittem, hogy a tárgy tulajdonképpen épp úgy élőlény, mint a növény, az állat és az ember. Imre azt mondta, kíváncsi volt arra, hogy az anyag hogyan viselkedik, ha durva támadás éri. Ha a tárgy holt tárgy, akkor nem viselkedik. Én ebben hittem, Schrammel tudta. És ráadásul a szobrok izgalmasak lettek.

Lehetne folytatni, most azonban ez születésnap köszöntő. Hát Isten éltesen, kedves öreg barátom. Még sokáig – egészségben! És várom a következő meglepetést.

MEZEI Gábor
belsőépítész